

Al jarenlang roepen cultuurpessimisten dat het tijdperk van de 'boekdrukcultuur' (*print culture*) ten einde is, maar voorlopig wordt in de westerse wereldliteratuur nog steeds voornamelijk in papieren vorm geproduceerd en geconsumeerd. Gevestigde schrijvers en critici trekken in het algemeen hun neus op voor wat er zoal gebeurt op het internet.

Literatuur online

door Michel Hockx

The screenshot shows the 'Read club' website interface. At the top, there is a navigation bar with links for '登录', '注册', '搜索', '风格', '论坛状态', '论坛展区', and '我能做什么'. Below this is a banner for '地球上圆的, 世界是平的' (The Earth is round, the world is flat) by 王康 and 李锐. The main content area displays a forum post list with columns for '作者', '回复', '人气', and '最后更新'. The list includes posts by users like 'dangjin', '山野风人', '雨村', '胡风', '朱新德', 'Huber', '滕四再', '沈胜衣', and '孟嘉明'.

作者	回复	人气	最后更新
dangjin	0	23	2006-11-8 11:31:34 山野风人
雨村	185	57327	2006-11-8 4:57:25 雨村
胡风	18	312	2006-11-9 0:48:42 孟嘉
朱新德	1	140	2006-11-9 0:24:46 雨村
Huber	10	229	2006-11-8 20:04:16 Huber
滕四再	7	91	2006-11-8 12:26:09 孟庆德
沈胜衣	7	60	2006-11-8 10:06:15 沈胜衣
孟嘉明	30	1564	2006-11-7 22:55:48 孟嘉明

Zoals tegenwoordig talrijke innovaties op technologisch en economisch gebied uit China komen, zo ook wordt op literair gebied in China een stuk vrijdenkender omgegaan met de mogelijkheden die de nieuwe media bieden. De hedendaagse Chinese schrijvers, en dan met name de dichters, die in dit opzicht vooroplopen, beseffen hoe belangrijk het is om op het web te publiceren, om via 'blogs' met de lezer in contact te blijven en om deel te nemen aan online discussies.

Van oudsher staat in het Chinese literatuurbegrip de sociale functie centraal. Men schrijft niet alleen om iets moois te maken, maar ook om er met andere mensen over aan de praat te raken, en juist niet om alleen maar door een klein kringetje van 'kenners' gewaardeerd te worden. Het web biedt uitgelezen mogelijkheden om die kant van de literatuur op nieuwe manieren uit te diepen. Evenzeer traditioneel is het verlangen van de Chinese overheid om die literaire conversaties een beetje in de gaten te houden en eventueel bij te sturen of af te kappen. De westerse media schreeuwen (terecht) moord en brand als de Chinese overheid te veel censuur pleegt. Met de honderdduizenden websites die wel gewoon mogen verschijnen en waarop talloze Chinezen hun ideeën en gevoelens blootleggen weten diezelfde westerse media niet zo goed raad, en daar lees je dan ook weinig over. In dit korte artikel wil ik de nadruk leggen op wat wel mag en kan in de Chinese webliteratuur, en bovendien uitleggen dat het met die censuur tegenwoordig wel meevalt.

Opkomst van literaire sites

De Chinese term voor literatuur die op het web verschijnt is *wangluo wenxue* 网络文学, wat vertaald kan worden als 'netliteratuur' of 'webliteratuur'. Ik kies voor de laatstgenoemde vertaling. Het merendeel van de literatuur die in China op websites verschijnt, maakt geen gebruik van de speciale technieken die het web biedt. Dat wil

zeggen: over het algemeen zijn het teksten die qua vorm niet verschillen van wat in druk verschijnt, alhoewel er wel meer illustraties omheen staan en er meer ruimte is voor experimenten met interactiviteit (waarover straks meer). De teksten zijn 'linear', dat wil zeggen dat ze regel voor regel van begin tot eind moeten worden gelezen. Het genre van 'hyperliteratuur' – ingewikkelde teksten met 'links' waarop je kunt klikken, zodat iedere lezer zelf de volgorde van lezen kan bepalen – is in China vrijwel onbekend. In westerse avant-gardekringen daarentegen bestaat hier wel enig enthousiasme voor. Hoewel Chinese webliteratuur dus in wezen net zo goed in druk zou kunnen verschijnen, heeft het zich toch ontwikkeld tot een apart genre. Zelfs wanneer een webschrijver erin slaagt (of ertoe overgaat) om een gedrukt boek te laten verschijnen, komt dat in de Chinese boekhandels op een apart plankje terecht dat is gereserveerd voor 'webliteratuur'. Die plankjes worden trouwens alsmaar langer, want webliteratuur is populair. webliteratuur is in China dus een verzamelnaam voor alle literatuur die oorspronkelijk op het web is verschenen. Er zijn speciale wedstrijden en literaire prijzen voor webliteratuur, en ook daarbij is het eerste vereiste dat de literaire werken in kwestie oorspronkelijk op het web zijn gepubliceerd.

Online tijdschriften

Zoals bekend werd China pas relatief laat aangesloten op internet en het heeft nog langer geduurd voordat toegang tot websites gemakkelijk en betaalbaar werd voor de stedelijke bevolking. Het mag dan ook geen verbazing wekken dat de geschiedenis van de Chinese webliteratuur buiten China begint. De eerste originele Chinese literaire werken op internet verschenen in het e-tijdschrift *Huaxia wenzhai* 华夏文摘 (Engelse titel: *China News Digest – Chinese Magazine*), dat in eerste instantie via e-mail verspreid werd en later ook op het World Wide Web verscheen. Dit tijdschrift werd samengesteld door Chinese studenten in

'Webliteratuur is populair: veel Chinezen willen hun schrijfsels publiek maken en online publicaties hebben relatief weinig last van censuur.'

Noord-Amerika en verscheen voor het eerst in 1991. Het verschijnt nog steeds. Een andere plek waar al vroeg Chinese literatuur verscheen was de nieuwsgroep *alt.Chinese.txt*, die evenmin in China zelf gesitueerd was. Pas halverwege de jaren negentig kwam het internet in China van de grond, met name binnen de universiteiten. Populair waren vooral de zogenaamde Bulletin Board Systems (BBS), waar men teksten online kon zetten en ook op teksten van anderen kon reageren. In 1997 verscheen de eerste echte literaire website in China, opgericht in Shanghai. Genoot *Rongshu xia* 榕树下 (*Onder de waringinboom*). Deze site is inmiddels naar eigen zeggen uitgegroeid tot de grootste website voor oorspronkelijke Chineestalige literatuur ter wereld.

Discussiefora op het web

Heden ten dage zijn de traditionele BBS-systemen vrijwel uitgestorven en vervangen door moderne 'discussiefora', die in het Chinees *luntan* 论坛 genoemd worden en soms verwarrend genoeg nog steeds met de term 'BBS' worden aangeduid. Deze fora zijn interactieve websites waarop men literaire teksten kan plaatsen en bediscussieren. De websites in kwestie worden ondersteund door krachtige online databases, die het mogelijk maken om grote aantallen teksten te

bewaren en op verschillende manieren toegankelijk te maken. De meeste literaire websites hebben een aantal verschillende fora, gewijd aan bepaalde genres of bepaalde thema's. Opvallend is dat in deze context de klassieke literatuur, en met name de klassieke poëzievormen, een grote populariteit genieten. Vaak ziet men op een en dezelfde website zowel moderne als traditionele literaire vormen, iets wat je in de gedrukte literaire tijdschriften nooit zult tegenkomen. De meeste fora zijn openbaar, hetgeen wil zeggen dat iedereen ze online kan lezen, en in sommige gevallen is ook iedereen vrij om schrijfsels bij te dragen. Meestal is dat laatste echter alleen maar mogelijk voor wie zich als lid van de website heeft geregistreerd.

Het is typerend voor webliteratuur dat zowel de werken zelf (bijvoorbeeld een gedicht) als de commentaren erop op dezelfde pagina of pagina's verschijnen. Hoe meer commentaar er komt, hoe langer de pagina wordt, en hoe langer de 'draad' van discussie. Op de eenvoudigste sites is dit waarschijnlijk direct visueel waarneembaar, bijvoorbeeld op de controversiële poëzie-website *Shi jianghu* 诗江湖 (*Dolende dichters*). De allereerste regel vormt een link naar enkele gedichten. De regels erna zijn links naar commentaar, en commentaar op commentaar. Hoe verder de 'draad' zich uitbreidt, hoe levendiger de discussie.

Prozaschrijver Chen Cun

Andere fora zijn veel professioneler opgezet. Zo heeft de bekende Shanghai'se prozaschrijver *Chen Cun* 陈村, die als een van de eerste vooraanstaande Chinese schrijvers de overstap naar webliteratuur maakte, zijn eigen online forum, dat als een soort 'clubhuis' voor hem en zijn literaire vrienden fungeert. Op de 'voorpagina' van Chen Cuns site zijn de 'draden' niet als zodanig zichtbaar, maar is de populariteit van bepaalde teksten of discussies weergegeven door getallen, die respectievelijk het aantal bezoekers en het aantal achtergelaten reacties aangeven. >

Schrijvers als Chen Cun maken gebruik van het 'draadformaat' van webliteratuur om geheel nieuwe vormen van literatuur uit te vinden, die voortdurend in ontwikkeling zijn en waar voortdurend nieuwe episoden aan toegevoegd worden, niet alleen door de auteur zelf, maar ook door anderen die commentaar leveren. Afhankelijk van het commentaar verandert het werk dan ook van inhoud, van vorm, of van thematiek. Een voorbeeld is Chen Cuns veelbesproken prozawerk *Xing biji* 性笔记 (*Optekeningen over seks*), waaraan hij en anderen van september 2005 tot april 2006 werkten.

Aan de linkerkant staan plaatjes, zogenaamde 'avatars', die de identiteit van de auteur van een bepaalde 'post' aangeven. De eerste post is van Chen Cun zelf, de tweede van een commentaar leverende lezer. Het gehele werk bestaat uit 531 posts. Zowel in de titel als in de vorm van het werk tracht Chen Cun aansluiting te vinden bij het klassieke prozagenre dat *biji* of 'optekeningen' genoemd wordt, maar tegelijkertijd maakt hij handig gebruik van eigentijdse technologie. Voor lezers (en onderzoekers!) van gedrukte literatuur biedt dit soort teksten tal van moeilijkheden, ondanks het feit dat ze toch gewoon 'lineair' zijn. Zijn ze nou wel of niet het werk van een 'enkele auteur'? Wanneer zijn ze 'af'? Wat gebeurt er als ze later, wellicht in gewijzigde vorm, alsnog in druk verschijnen? Dit soort werken bestaat buiten China ook, maar relatief gezien zijn er in China veel meer vooraanstaande literaire auteurs mee bezig dan in de westerse wereld.

Overheidscensuur

Webliteratuur is populair in China omdat er zo veel Chinezen zijn die hun schrijfsels publiek willen maken en omdat publiceren online zo weinig kost en niet afhankelijk is van traditionele uitgeverijen of tijdschriftredacties. Ook hebben online publicaties relatief weinig last van censuur. Er is veel ophef gemaakt over de zogenaamde Great Firewall of China, maar in wezen verschilt

het Chinese systeem voor internetcensuur niet veel van bijvoorbeeld het Nederlandse. Internet service providers (ISP's) moeten zich bij de overheid registreren, en als blijkt dat een van hun gebruikers iets illegaals op het web heeft gezet, dan moeten ze de identiteit van die gebruiker prijsgeven. Aangezien de ISP's liever *in business* blijven en geen geld verliezen, controleren ze zichzelf en zorgen ze er zo veel mogelijk zelf voor dat er niets illegaals in hun *webspaces* verschijnt. Het enige verschil is, vanzelfsprekend, dat er in China meer illegaal is dan in Nederland, maar gezien de grootte van China en de omvang van de Chinese *webspaces* is het voor de staat vrijwel ondoenlijk om alles te controleren. Relatief makkelijker is het voor de Chinese overheid om bepaalde buitenlandse websites te blokkeren (alhoewel iedere enigszins computergeschoolde Chinees weet hoe men dat soort blokkades via *proxy servers* moet omzeilen).

Echter, de controle van binnenlandse websites is erg moeilijk. Suggesties dat de staat bepaalde 'filters' zou loslaten op het Chinese internet die automatisch alarmbellen doen rinkelen als iemand ergens het woord 'democratie' intypt, moeten naar de categorie indianenverhalen verwezen worden. Het resultaat is dat de censuur van binnenlandse websites niet op systematische wijze geschiedt: dingen worden alleen maar verboden als ze min of meer bij toeval ontdekt worden, of als ze te veel aandacht in de media trekken. Het feit dat de censuur niet 'logisch' is, vormt een extra reden voor de ISP's om ervoor te zorgen dat ze niets doen dat buiten de wet valt. Hetzelfde geldt voor de redacteurs van literaire fora: ze denken er wel twee keer over na voordat ze iets politiek gevoelig op het forum laten staan. Feit blijft dat de Chinese literatuur al eeuwen lang gedijt ondanks overheidscensuur, dat de meeste schrijvers en lezers ermee hebben leren leven of er gewoon geen last van hebben, en dat er meer dan genoeg te lezen en te genieten overblijft. 友

AcupunctuurHBO.nl

明 雅 圖 書 公 司
MING YA CHINESE BOEKHANDEL

Geldersekade 105
1011 EM Amsterdam
www.mingyabooks.com

Tel: 020 6258330
Fax: 020 6205794
info@mingyabooks.com

HET VERHAAL ACHTER
CHINESE KARAKTERS
chinese karakters uitgelegd

Een verzameling van strips introduceert op systematische wijze de vaakst voorkomende radicalen en de samenstelling waarin ze voorkomen, samen met karakters waarmee ze verwant zijn of waarmee ze in verband worden gebracht.

鸟 (鳥) niǎo vogel

HET VERHAAL ACHTER
CHINESE KARAKTERS
ISBN 90-72179-24-2 278 pag.
185 x 175 mm € 22,50

Verkrijgbaar bij Ming Ya of uw boekhandel

Al uw **online**
China-informatie en
China-inkopen

www.geledraak.nl
& www.zaiton.nl

**Wilt u ook een
abonnement
op China Nu?**

bel 030 236 90 32 of
mail info@vnc-china.nl